

När det handlar om humanitära insatser är det viktigt att inte bara dela ut mat för dagen. Med respekt för människor och deras lokala sammanhang kan man hitta långsiktiga lösningar och vägar till självförsörjning. Anna Arnborg, psykosocial projekthandläggare på Humanitära insatser, internationella avdelningen, kyrkokansliet i Uppsala, berättar om Svenska kyrkans projekt i Malawi, ett land som även EFS stöder via lutherska kyrkan.

Från utsatthet till delaktighet

Tänk dig att du en dag står (vilket inte är helt orealistiskt i dagens finanskris) utan säkerhetsnät eller socialt nätverk vad gäller både pengar och det personliga stöd du normalt tar för givet. Så lever en allt större del av jordens befolkning. Så är det för en stor del av invånarna i det katastrofdrabbade Malawi i södra Afrika. Förutom att landet har en utbredd nationell fattigdom och är ett av de länder i världen som har störst antal smittade av hiv och aids drabbas

Malawi årligen av både torka och översvämningar.

Svenska kyrkans humanitära arbete fokuserar på att genom ett psykosocialt förhållningssätt förbättra levnadsvillkoren för de mest utsatta invånarna i samhällen som ofta påverkas av katastrofer, såväl återkommande som oväntade.

Torka och översvämningar

Svenska kyrkans humanitära avdelning har tillsammans med samarbetspartnern

ELDS (Evangelical Lutheran Development Services) valt att fokusera på tre geografiska områden i Malawi som årligen drabbas av både torka och översvämningar om vartannat: Chikwawa i sydväst, Phalombe i sydost och Karonga i norr.

Projektet i Malawi, som pågick mellan 2006 och 2008, var utformat för att ge extremt utsatta och socialt utstötta individer och/eller hushåll en chans att åter inte bara accepteras utan även spela en viktig roll i deras lokala samhälle. Getter och utsäde delades ut till de mest utsatta, bland andra föräldralösa, äldre och funktionshindrade. Detta bidrog till deras självförsörjning och återgav dem både personlig värdighet och betydelse i samhället. Projektets mål var inte enbart att ge dem tillfälliga resurser utan att de själva, genom getterna och grödorna, skulle kunna fortsätta att försörja sig och bli en del av samhällets ekonomiska och sociala nätverk. Det är detta som är grunden i ett psykosocialt tillvägagångssätt.

Förbättrade villkor

Under det senaste besöket i Malawi november 2008 syntes en markant förbättring av levnadsvillkor för de tidiga

FOTO ANNA ARNBORG

Parets alla fem barn har dött, och de har nu 13 föräldralösa barnbarn att ta hand om, utan möjlighet till inkomster. Att bli utvald till projektet lättar bördan.

FOTO ANNA ARNBORG

Byledningen bestämde vilka personer projektets getter och utsäde skulle gå till. De delades oftast ut till föräldralösa, äldre och funktionshindrade.

Malawi

re mest utsatta personerna. Genom att de inte längre var en börda för samhället hade dessa utsatta grupper nu blivit accepterade som en del av samhället och sågs dessutom som en tillgång!

Förutom boskap och utsäde har de utstötta hushållen även fått utbildning i jordbruk och boskapsskötsel. I Chikwa, liksom i de andra områdena, valde medlemmarna i bykollektivet själva ut fem utsatta hushåll som skulle ingå i projektet. Getuppfödningen lyckades så bra att de senare kunnat dela ut killingar till ytterligare utsatta hushåll. I de områden där getter (15 stycken per område) delades ut fördubblades antalet till 30, vilket i sin tur ledde till att ännu fler utsatta hushåll fick en chans att åter komma in i det lokala samhället.

Salt, tvål och medicin

Ett annat exempel är Phalombe i sydöstra delen av Malawi. I Phalombe sålde de utsatta hushållen, som fått stöd i form av utsäde, sina produkter för att kunna köpa förnödenheter som salt, tvål och mediciner för eget bruk – något de inte hade möjlighet till före projektet.

Exemplen från Malawi visar hur viktigt det är att inte bara hjälpa genom att dela ut mat och förnödenheter för dagen, utan att det även är en fråga om hur man gör det. Denna grundidé tillsammans med lyhördhet för det lokala sammanhanget är förutsättningar för ett lyckat projekt. Då står individens framtidstro, värdighet och respekt i centrum med långsiktigt tänkande som den röda tråden.

Mentalt och socialt

Vad är då det psykosociala förhållningssättet?

Psykosocialt arbete har allt mer kommit att anses som en värdefull och viktig dimension av akuta och mer långsiktiga humanitära insatser. De psykosociala insatserna tillför mentala och sociala dimensioner till det humanitära bistånd som traditionellt har en materiell inriktning som mat, vatten, bostäder etc. De

FOTO ANNA ARNBORG

Anna Arnborg från kyrkokansliet i Uppsala var på plats i Malawi för att se hur Svenska kyrkans insatser fungerade. Hon träffade nyfikna getter, och byinvånarna berättade gärna hur man tog hand om tilldelade djur och grödor.

psykosociala dimensionerna är viktiga för att göra det möjligt för drabbade människor att återhämta sig och återvända till ett stabilt liv med möjligheter att ta kontroll över sin situation och återfå hopp för framtiden, värdighet, mentalt och socialt välmående och en känsla av normalitet.

Medvetenhet och kunskap om vikten av psykosocialt arbete måste finnas inom alla områden av humanitärt bistånd, från bidragsgivare till fältarbetare. Det psykosociala arbetet kan indelas i tre nivåer:

1. Skapa medvetenhet om hur människor reagerar i onormala situationer.
2. Bemöta människor som drabbats av en katastrof på ett sätt som bidrar till att de kan bevara sin värdighet och ta aktiv del i beslut som rör deras egna liv.
3. Utforma program utifrån det lokala sammanhanget, som kan bidra till att underlätta människors bearbetning av sina trauman samt återhämtning.

Erfarenheten har visat att behovet av individuell terapi är synnerligen begränsat vid katastrofer. Det stöd som människor med likartade erfarenheter kan ge

varandra för att kunna bearbeta sina traumatiska erfarenheter har däremot visat sig vara av stort värde.

Anna Arnborg

Läs mer om Svenska kyrkans psykosociala verksamhet på www.svenskakyrkan.se/psykosocialservices

Stöd till kyrkan i Malawi kan ges via giro 900-9903. Skriv "Malawi" i meddelanderutan. Tack för din gåva!

FAKTA

EFS samarbetar med den lutherska kyrkan i Malawi (ELCM), vars arbete stöds genom bland annat ett allmänt bidrag till kyrkans arbete. ELCM i sin tur har en diakonal gren genom Evangelical Lutheran Development Service (ELDS). ELDS, som Svenska kyrkan samarbetar med, driver bland annat projekt för mikrofinansiering, landsbygdsutveckling, hiv- och aidsprevention, katastrofinsatser med mera.